HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ומ"ד ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה לא דכולי עלמא קסברי [א] מותר להשתמש תחת הקורה ובהא קא מיפלגי מר סבר [א] קורה משום היכר [ב] ומר סבר קורה משום מחיצה ואיבעית אימא דכולי עלמא [ב] קורה משום היכר והכא בהיכר של מטה ובהיכר של מעלה קא מיפלגי דמר סבר אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה ומר סבר לא אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה ואיבעית אימא דכולי עלמא אמרינן [ג] היכר של מטה כהיכר של מעלה והכא בגזירה שמא יפחות קמיפלגי: היה פחות מעשרה טפחים וחקק בו להשלימו לעשרה כמה חוקק כמה דצריך ליה אלא משכו בכמה [ג] רב יוסף אמר בד' [ד] אביי אמר [ד] בארבע אמות לימא בדרבי אמי ורבי אסי קמיפלגי דאיתמר מבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו איתמר משמיה דר' אמי ור' אסי [ה] אם יש שם פס ד' [ה] מתיר בפירצה עד עשר ואם לאו פחות משלשה מתיר שלשה אינו מתיר לרב יוסף אית ליה דרבי אמי לאביי לית ליה דר' אמי אמר לך אביי התם סוף מבוי הכא תחלת מבוי אי איכא ארבע אמות אין אי לא לא אמר אביי מנא אמינא לה דתניא [ו] [ו] אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצרות פתוחין לתוכו ואי בד' היכי משכחת ליה וכי תימא דפתח לה בדופן האמצעי [ז] והאמר רב נחמן נקיטינן [ז] איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו [ח] ובתים וחצרות פתוחין לתוכו ורב יוסף [ט] דפתח ליה בקרן זוית אמר אביי מנא אמינא לה דאמר רמי בר [י] חמא אמר רב הונא לחי הבולט מדופנו של מבוי [כ] פחות מארבע אמות נידון משום לחי ואינו צריך לחי אחר להתירו ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו ורב יוסף לאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ארבע אמות למיהוי מבוי אפי' בארבעה טפחים נמי הוי מבוי: גופא אמר רמי בר חמא אמר רב הונא לחי הבולט מדפנו של מבוי

פחות

ומאן דאמר ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה. לחודה הפנימי יורד וסותם ורוחב הקורה הוי חוץ לסתימה ולמשתמשים במבוי אין להם היכר בקורה שהרי בנמוך הן הלכך צריך שימשך לתוך המבוי שתחת הקורה ניכרת להם כשישמשו באותו גובה וכיון דאפיקתיה מתחת הקורה צריך שיהא מקום הניכר וחשוב: **לא דכולי עלמא מותר וכהא פליגי מר סבר קורה.** שתיקנו חכמים למבוי משום היכר בעלמא הוא דלא ליתי למישרי רשות הרבים והרי יש כאן היכר בכניסתן כשמשתמשין תחת הקורה: **ומאן דאמר ארבעה קסבר קורה.** המתרת במבוי טעמא משום מחיצה דאמרי' חודה החיצון יורד וסותם ואמרו רבנן דבטפי מעשרים לא אמרי' יורד וסותם וכיון דלא הוי מיעוט ד' הוי מחיצה העשויה לפחות מד' וקיימא לן בכל דוכתא דמחיצה שאינה ראויה לד' לאו מחיצה היא דאין רשות היחיד לפחות מד' טפחים ואע"פ שמוקף מחיצה של עשרה טפחים ובגזוזטראות דחנניה בן עקביא נמי הכי אמרינן דאין מחיצות אלא אם כן יש תוך החלל ארבעה בפרק כיצד משתתפין (לקמן פו:): **גזירה שמא יפחת.** על ידי דריסת רגלים יפחת המיעוט ויעמוד על פחות מטפח הלכך בעינן טפי וכיון דאפיקתיה מהיכר של מעלה אוקמיה אארבעה דחשיבי בכל דוכתא: **משכו.** של חקק לתוך אורך המבוי. בדבר הבולט כגון מיעוט שייך למימר רוחב ובדבר השוקע ומקיפות אותו מחיצות כגון חקק שייך לומר לשון משך: **רב יוסף.** דבעי לעיל [ד:] טפח הכא בעי ארבעה דהתם דאיתיה לדופן ולמעוטי קאתי בהיכר בעלמא סגי הכא דהשתא הוא דמשוי ליה דופן. בין לרב יוסף ובין לאביי בעינן דליתחזי האי דופן לשיעור הכשר אורך מבוי שלם הלכך לרב יוסף שיעור משך מבוי בד' טפחים ואביי סבירא ליה שיעור משך מבוי בד' אמות: **שנפרץ מצידו.** אחד מן הכתלים שבצד ארכו: **כלפי ראשו.** סמוך לקורה הימנה ולפנים:

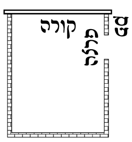

אם יש שם פס ד'. אם נשתייר מן הכותל או עשה פס ד' במקום הפרצה סמוך לקורה: **מתיר פירצה.** אף על גב שנשתייר שם עדיין פירצה עד עשר דכיון דיש הכשר אורך מבוי מן הקורה עד הפירצה לא בטל ליה תורת פתח מקמאי [י] ובמלתיה קאי וקורתו מתירתו ופירצתה מתרת [כ] כיון דלאו יותר מעשר תורת פתח עליה ומבוי אינו נפסל בפתחים הרבה אי נמי שבקי בני מבוי פתחא קמא ונפקו ועיילי בההיא פירצה משום דדרך קצרה היא להם אפ"ה לא בטלה תורת פתח וקורה מן הראשון משום דהוי פתח לד' הסמוכין לו הואיל וד' אורך ראויין לקורה דיש בהן הכשר מבוי: **ואם לאו.** דאין שם פס ד': **פחות מג'.** אם הפירצה פחותה מג': **מתיר.** תיקון המבוי את המבוי שהרי כלבוד דמי ואין כאן פירצה ואם הפירצה ג' אינו מתיר דכיון דממעטין בני מבוי בהילוכן ומקצרין את דרכן דרך אותה פירצה חיישינן דילמא שבקי פתחא רבה ועיילי ונפקי בההיא פירצה ובטיל ליה פתחא קמא ובטלה קורה דידיה ואין קורה למבוי זה והאי טעמא מפרש לקמן בפירקין [י:]: **ואביי לית ליה דר' אמי ודר' אסי.** דהא הכשר מבוי בד' אמות קאמר והכא נמי אי ליכא פס ד' אמות אין קורה זו ראויה לאותו הפס ואין כאן קורה: **סוף מבוי.** כגון הא דר' אמי ור' אסי שכבר היה מבוי ואירע בו פסול ה"נ דלמיהדר לשוייה מבוי סגי בד' טפחים: **תחילת מבוי.** כגון גבי חקק דהשתא קאתי לשוייה מבוי: **בתים וחצרות.** בתים פתוחין לחצירות וחצירות למבוי שכן היה דרכן שאין בתים פתוחין אלא לחצריהן. וכל חצר האמור בהש"ס ובמשנה אינו אלא לפני הבית אבל שאחורי הבית מוקצה או רחבה קרי ליה: **ואי.** אמרת בד' הוי מבוי היאך ניתר באורך ארבעה ° מכדי מיעוט חצירות שתים ואין פתח פחות מד' ואיך יפתח פתח רוחבו ארבעה במשך המבוי שאינו אלא ד' היא מקום הפלימין ועוד כולו פרוץ הוא: **וכי תימא דפתח ליה בדופן אמצעית.** וכי קאמר רב יוסף הכשר מבוי באורך ד' במבוי רחב מאד קאמר ויכול לפתוח פתח החצירות בדופן שמאחריו: **והאמר רב נחמן נקיטינן.** מסורת מאבותינו מנהג [ל] מרבותינו: **ארכו יתר על רחבו.** הוי מבוי וניתר בלחי וקורה אבל מרובע דין חצר עליו ואמרי' לקמן [יב.] חצר צריכה פס ד' או פס משהו מכאן ופס משהו מכאן היכא דפרוצה במלואה לרה"ר וכיון דאמרת ארכו ד' כשר הרי רחבו ד' חסר משהו ואין שם שיעור פתח דבכולי הך מסכתא [מ] אמרי' דאין פתח פחות מד':

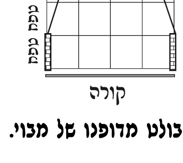

בקרן זוית. טפח מן הפתח בדופן האמצעי וג' טפחים בדופן המשך וכן בצידו השני כזה:

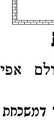

לחי הבולט מדופנו של מבוי. לתוך רוחב המבוי ולא נעשה שם לשם לחי אלא הואיל בנייני בפאת ביתו כדרך שעושין משום חיזוק [נ]:

פחות

לכולי עלמא משום היכרא ואין להקשות לפירושו הואיל וסברי קורה משום מחיצה א"כ מאי טעמא דמאן דאמר טפח והא לא הוי מחיצה לפחות מד' אין לחוש הואיל והוי דופן אלא שבא למעטו כדפי' בקונטר' בענין זה בסמוך [ס]: **סוף** מבוי הכי נמי. פירוש כיון שלא נפסלה שנשתייר שם פס ד' דמבוי כשר אינו יוצא מתורת הכשר עד שיפחות שלא ישאר שם ד' אבל תחלת מבוי דהיינו שלא נשתייר שם פס ד' שצריך לעשות לו הכשר צריך ד' אמות וכן משמע לישנא דקאמר אם יש שם פס ד' מכלל דנשתייר שם פס ד' איירי ופרש"י אין נראה: **ואי בארבעה** היכי משכחת לה. אע"ג דד' דקאמר רב יוסף היינו דאיכא משהו טפי דהמבוי אם אינו רוחב ד' אינו צריך לחי כדרב אסיאי לקמן ואי לא הוי טפי משהו הוי ארכו כרחבו מ"מ באותו משהו אין מקום לפלימין לעמוד: **דפתח** לי' בקרן זוית. פירש בקונט' טפח מן הפתח בדופן האמצעי ושלשה טפחים בדופן המשך וכן בצידו השני ° ולא דק דא"כ אין הפתח רחב אלא אלכסון של ג' טפחים על טפח והנה עינינו רואות שאין (א) האלכסון של שלשה על אחד מגיע לאלכסון של טפח על טפח:

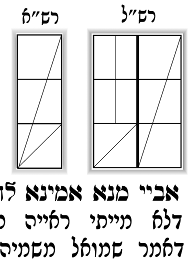

אמר אביי **מנא אמינא לה.** הא דלא מייתי ראייה מלקמן (ד' י.) דאמר שמואל משמיה דלוי מבוי שרחבו כ' אמה עושה פס גבוה עשרה במשך ארבע אמות ומעמידו לארכו של מבוי שמא לחלק מבוי לב' מבואות מודה רב יוסף דצריך ד' אמות: **ורב** יוסף **לאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ד' אמות.** קשה דרב יוסף גופיה קאמר לקמן (ד' י.) על דברי רב הונא (ב) משך מבוי ארבע אמות ודוחק לומר דהיינו לאפוקי מתורת לחי: **לחי הבולט** מדופנו של מבוי. אין פירושו כההיא דלקמן (ד' י.) לחי המושך מדופנו של מבוי דהתם מושך חוץ למבוי לארכו של מבוי דהא חשיב ליה שוה מבפנים והכא בולט לרחבו של מבוי וסותמו דאמר לקמן דמבוי ז' ניתר בעומד מרובה על הפרוץ ואביי הוה מצי לאתויי נמי מהתם:

פחות

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יא טוש"ע א"ח סי' שסה סעיף ד:

כח ב מיי' שם הלכה ט [וגם טו]:

כט ג טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף כו:

ל ד מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם:

לא ה מיי' שם הלכה יז טוש"ע א"ח סי' שסה סעיף א:

לב ו ז מיי' שם הל' ז סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף כו:

רב נסים גאון

אם יש פס ד' מתיר פירצה עד עשרה. עיקר דילה במשנה כל פרצה שהיא כי' אמות מותרת מפני שהיא כפתח יתר מיכן אסור.

רבינו חננאל

אביי אמר ד' טפחים, שאסור לו להשתמש מן המבוי תחת הקורה, שתחת הקורה כלחוץ דמי ומן הקורה ולפנים המבוי [מותר]. לפיכך צריך מקום אחר זולתי תחת הקורה להיות בתוך עשרים, שיהא מותר לו להשתמש בו מן המבוי. ודחינן לא כולי עלמא מותר להשתמש תחת הקורה, מיהו רב יוסף סבר הכר למטה כהכר למעלה ובטפח נמי סגי ליה, ואביי סבר לא [אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה]. איבעית אימא בגזירה שמא יפחת פליגי רב יוסף לא גזר. ואביי אמר פעמים שיפחת, הילכך מצרכינן ליה ד' טפחים שאם יפחת יעמוד על טפח. היה פחות מי' טפחים ובא להשלימו לי' חוקק. כלומר מעמיק וחופר בקרקע עד שמשלימו לי'. משך, כלומר רחב אותה החקיקה בכמה, רב יוסף אמר בד' טפחים, אביי אמר בד' אמות. לימא בהא פליגי דאיתמר מבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו, איתמר משמיה דר' אמי ור' אסי אם נשתייר בו פסל עומד שיש בו ד' טפחים מתיר פירצה עד עשר. כלומר אפילו אם הוא רוחב הפירצה י' אמות, כיון שהפסל זה עומד נמצא ככותל והפירצה כפתח ומותר. רב יוסף אית ליה דר' אמי ור' אסי ואביי לית ליה. ואמרינן בסוף מבוי כ"ע אית להו הא דר' אמי ור' אסי, כי פליגי בתחילת מבוי, רב יוסף סבר תחילת מבוי נמי בארבעה, ואביי סבר בד' אמות. ובא אביי לברר דבריו מדבריו של רב, דאמר אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחין בו (א) בקרן זוית. ואביי אמר לך פתחין בקרן זוית לא עבדי אינשי. וכן עוד בא אביי לדקדק מיהא דאמר לחי הבולט מדופנו של מבוי. פי' בולט יוצא ועודף מבנין הכותל כגון כתיבת דינרין שהן בולטות האותיות ולא שוקעות. אם זה הבולט פחות מד' אמות נידון משום (מבוי) [לחי] ואין צריך לחי אחר להתירו. ש"מ דשיעור מבוי ד' אמות בעינן. ורב יוסף אמר לך לא אתא לאשמועינן אלא כל דהוא מד' אמות ולמעלה נפיק ליה מתורת לחי והרי הוא כמבוי, וצריך הוא לחי להתירו ולעולם אפילו ד' טפחים הוי מבוי.

מסורת הש"ס

א) [לעיל ג. לקמן ח: יב:], ב) [לעיל ג:], ג) [שם], ד) שבת קל: ע"ש לקמן עג: ע"ש וצ"ע, ה) לקמן יב:, ו) [שבת קלא. וש"נ], ז) [עי' תוס' לקמן ו. ד"ה דפתחא], ח) [גירס' הרא"ש אבא], ט) [פירש"י ע"ז עי' בע"ב], י) בס"א: מקמא, כ) בס"א: הנותרת, ל) בס"א: ומנהג, מ) [לקמן עו.], נ) בנדפס "פס" וצ"ל לחי ע"פ מהרש"ל ישן, ס) [ד"ה ר"י],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דפתח וכו' שאין האלכסון. נ"ב כלומר היתרון המרובע מהאלכסון למאי דאמרינן כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא הנה עינינו רואות דיתרון טפח ע"ט הוא יותר מהיתרון של ג' טפחים ע"ט והוא אם תמדוד בטפח ע"ט באלכסון ולא תמצא היתרון כ"א ב' חומשי טפח וכשתמדוד אלכסון של ג"ט על אחד לא יהיה היתרון כל כך וזה דבר ברור ונראה לעינים: (ב) ד"ה ורב יוסף וכו' על דברי רב הונא שמע מינה משך מבוי:

גליון הש"ס

גמ' ומ"ם קורה משום מחיצה. עיין לקמן דף טו ע"א תוס' ד"ה אביי לטעמיה: שם מתיר בפרצה עד עשר. עיין לקמן דף י ע"ב תוס' ד"ה ולצבעיים: רש"י ד"ה ואי אמרת. מכדי מיעוט חצירות שתים. ק"ל בלאו הקדמה זו הא אף אי הוה סגי בחצר א' הוי הראיה נכונה והא באמת אף דבעי' ב' חצרות מ"מ אפשר בחצר א' מצד דופן זה וחצר א' בדופן כנגדו אלא דבאמת גם פתח אחד א"א באורך ד' וא"כ גם אם סגי בחצר א' ישנה לראיה זו: תוס' ד"ה דפתח לי'. ולא דק. עיין ת' מהלרצ"ח סי' יג:

מוסף רש"י

המשך מעמוד קודם. **כל האמות היו בבינונית.** כל האמות שבמשכן, בין של כלים בין של בנין, היו נמדדות בבינונית שהיא אמה בת ששה טפחים, והיא קרויה בינונית מפני שיש בת חמשה קטנה הימנה, והיא אמת יסוד וסובב ואמת הקרנות ואמת ריבוע של מזבח הפנימי כדאמר במנחות (צז.) מהאי קרא ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח וגו' ויש גדולה הימנה חצי אצבע, כדתניא בפסחים (פו.) שתי אמות היו בשושן הבירה אחת יתירה על של משה חצי אצבע (סוכה ה:). עד כאן המשך מעמוד קודם. **קורה משום היכר.** דליחזו אינשי ולידעו דתקנתא עבוד ולא ליתי לאיחלופי ברה"ר (לעיל ג.). **עד שיהו בתים וחצרות פתוחין לתוכו.** שני בתים פתוחים לשתי חצרות, שתים לכל חצר, ושתי חצרות פתוחות למבוי (שבת קלא. ולקמן עד.). **ובתים וחצרות פתוחין לתוכו.** שתי חצרות פתוחות לתוכו ובית פתוח לכל חצר, שכן היו דירותיהן, לפני כל בית היה חצר (לקמן יב:).

א) נראה דחסר כאן וצ"ל פתוחין לתוכו ואי בד' היכי משכחת לה ורב יוסף אמר לך דמשכחת לה שהיו פתוחין בו בקרן זוית.